

ТУРИЗМ ЯК ГАЛУЗЬ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Сонько С.П., Голубкіна О.М.¹

Сьогодні на сторінках наукових і публіцистичних видань усе частіше говориться про деградацію українського села у всіх її проявах. При цьому взаємозалежними явищами виступають депопуляція і відсутність робочих місць[4,8]. І ще далі, дуже часто зменшення загальної кількості населення в Україні пов'язуються саме з обезлюдненням сільської місцевості. У цьому є логіка, оскільки сільський образ життя передбачає застосування більшої кількості ручної праці, а, отже, вимагає більшої їх (рук) кількості. Навіть у розвинутих країнах сільська місцевість є головним вкладником у загальну кількість населення [1]. Відтак, актуальність відновлення позитивних демографічних тенденцій у сільській місцевості України є беззаперечною.

Головні тенденції розвитку сільської місцевості у більшості країн світу свідчать про те, що глобалізаційні процеси серйозно нівелювали структуру зайнятості сільського населення. Сталося це, передусім завдяки урбанізації, яка жорстко диференціювала географічний простір, розбивши його на мегаполиси та їхню периферію [1,2]. У розвинутих країнах Європи ще років 10-15 тому на фермерів припадало від 2 до 5% населення, яке завдяки передовим технологіям, а, отже, високій продуктивності праці годувало свої та багато інших країн. Сьогодні, зважаючи на такі ж тенденції загальної депопуляції, кількість зайнятих у сільському господарстві цих країн також серйозно понизилась. Проте, уряди багатьох європейських держав, упереджаючи означені негативні тенденції, почали на державному рівні здійснювати програми, спрямовані на започаткування у сільській місцевості нових галузей зайнятості, передусім, рекреації і туризму. Головною

¹ Сонько Сергій Петрович – доктор географічних наук, зав.кафедри екології і безпеки життєдіяльності УНУС.

Голубкіна Ольга Марківна – старший викладач кафедри економічної теорії УНУС.

запорукою успіху тут є умова власності на туристичну інфраструктуру (як нещодавно власності на землю), що, власне і утримує молодь у сільській місцевості.

Україну не обминув негативний вплив глобалізації, завдяки якій сталося роздержавлення аграрного сектора економіки, були майже знищені такі трудомісткі галузі як тваринництво, буряківництво, овочівництво. Відтак, на зміну прийшли потужні агрохолдинги з високопродуктивною технікою, (яка не вимагає великої кількості зайнятих), з відповідною (ніщівною для українських ґрунтів) структурою посівних площ[8]. Результатом цього стало те, що напочатку ХХІ століття у українському селі утворилось два майже самостійних сегменти: перший – товарний аграрно-промисловий і другий – натуральний сільський. Для першого головною метою є - за максимально стислі терміни з використанням високопродуктивної техніки взяти із землі максимальний прибуток. Для другого головною метою було і ще тривалий час буде – виживання на землі з використанням натурального господарства і примітивних засобів механізації. Шукати гармонію між цими двома сегментами – марна справа, оскільки пересічний селянин починаючи від часів сталінської колективізації примусово відлучений від ціноутворення на продукцію, яку він виробляє. Проте, за умови здійснення обіцянок сучасної влади щодо податкових канікул для малого і середнього бізнесу, участь наших співвітчизників у розвитку туризму та рекреації цілком реальна. До цього крім об'єктивних причин (близкість до природи, знання народних обрядів, постійне проживання у сільській місцевості) спонукає і перспектива проведення чемпіонату Європи з футболу у 2012 році.

Черкащина взагалі і Уманщина зокрема мають значний потенціал для розвитку туризму і рекреації:

- вигідне географічне положення в центрі України на перетині головних транспортних напрямків;
- багаті історичні та етно-культурні традиції («Золота Підкова Черкащини», «Софіївка», могила цадика Нахмана та ін.);

- мальовничі природні ландшафти.

Все це у поєднанні з потужним трудовим потенціалом сільського населення може покласти початок відродження села. Для розвитку у сільській місцевості туризму [3,4,5,6,7] у всіх його проявах (сільський, екологічний, зелений, етнічний) необхідне здійснення наступних цільових комплексних програм:

1. Якісне і кількісне поліпшення мережі шляхів сполучення у сільській місцевості.
2. Оцінка земель (рекреаційний кадастр) з метою їхнього використання у туризмі і рекреації.
3. Проектування туристично-рекреаційних комплексів (у тому числі і мініготелів).
4. Пільгове кредитування жителів сільської місцевості з метою розвитку туризму і рекреації.
5. Розвиток спеціальної освіти та створення мережі спеціальних консалтингових організацій.
6. Розробка нових напрямків туropolерейтингу, підтримуваних державою.

Література.

1. **Важенин А.А.** Иерархии центральных мест и закономерности в развитии систем расселения. //Известия АН. Серия географическая, 2002, № 5, с. 64-71.
2. **Сонько С.П.** Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми. Наукове видання. - К.: Ніка Центр, 2003 - 287 с.
3. **Фоменко Н.В.** Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.
4. **Смирнов І.Г.** Особливості логістичного підходу до сталого розвитку туризму в Україні (регіональний аспект) // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. Вип. IV. Економічні науки. Ч.І. – Чернівці, 2005. – С. 44-55.
5. **Сонько С.П., Мазуренко Ю.Ю.** Використання методики елементарних ГІС для створення географічної бази даних з сільського екотуризму. / Збірник тез міжвузівської наукової конференції «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства». Умань, 2009.- С.88-89.
6. **Сонько С.П., Іващук В.В.** Перспективні напрямки розвитку еколого-етнічного туризму в Уманському краї. / Збірник тез міжвузівської наукової конференції «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства». Умань, 2009.- С.67-68.
7. **Сонько С.П.** Можливості організації спортивного рибальства у Криворізькому регіоні./ Географічні дослідження Кривбасу. Випуск 2. – Кривий Ріг, Видавничий дім., 2007. – 97-98.

8. Голубкіна О.М. Громадянське суспільство і регіональний розвиток.// Колективна монографія кафедри економічної теорії УДАУ. Умань, вид. «Сочинський», 2009. - С.48-56.